

מסורת הש"ס

אלו טרפות פרק שלישי חולין

סה.

עין משפט
נר מצוה

רעב א ב ג מ"י פ"א
מהלכות מאכלות
אסורות הלכה כ' סגנו עשין
סג טושי"ע י"ד ס"י ס"ב
ס"ב:
רעב ד ה מ"י שם הלכה
כב כג סגנו שם
טושי"ע י"ד ס"י פה סעיף
א:
רעד ו ז מ"י פ"א שם
הלכה כא:

רבינו גרשום

הכא אפילו בשתי שיטות
פסיק לה. כלומר דכחבין
בת בסוף שיטה אחת
וישנה בתחילת שיטה
אחרת: בשוכן ונדמה להן
קאמרין כלומר דהתם
רבנן מודו: אשר לוא
כלום לא לו עכשיו ועומד
לגדל לאחר זמן לפיכך
כתב לוא מלא. איסקרא
גרסינן: והדביקות גרסינן:
אלו כללי כללות ואלו
אחר כרספת ושיחלנית
ציפורת כרמים זה כלל
אחד אושכף זה כלל
זה כלל שלישי ראשו
ארוך זה כלל רביעי.
פרט פרטות (פרטות)
זה פרט ראשון ארבה זה
גובאי. פרט שני סלעם זה
נפול פרט שלישי חרגול
זה רשון:

רבי יוסי אומר ושמו חגב. אומר היה הריצ"ס דרבי יוסי מפרש
מילתא דתנא קמא ולא פליג כדמוכח בגמרא דתנא דבי רבי
ישמעאל דדריש כלל ופרט וכלל ומרצה כעין הפרט כל דלית ליה ד'
סימנין ודריש חגב לשמו חגב ותנא דבי רב לא דריש חגב לשמו
חגב אלא קאמר חגב זה גדיאן ולא

מרצה מידי מעכשין הפרט ובעי ה'
סימנין הנך ארבע ואין ראשו ארוך
ופסיל ראשו ארוך ותנא דמתניין
דקמני ארבעה סימנין ולא קמני אין
ראשו ארוך ש"מ דסבר כתנא דבי
רבי ישמעאל דמכשיר אפילו ראשו
ארוך וא"מ ל"ל דכנח דתמנא חגב
לשמו חגב מפיפוק לי מעכשין הפרט
כמו הנך ד' סימנין וי"ל לפי שאין
סימנו זה לשמו חגב כשזכר סימנין
ולא הוה מנכרין ליה כי היכי דלא
צעין אין ראשו ארוך ומרצין אע"פ
דראשו ארוך ומהאי טעמא נמי
איצטריך לאשמעינן בקרא כרעים
זהדיא אי נמי כרעים איצטריך
לכדרשין בגמרא אין לו עכשיו
ועתיד לגדל אחר זמן אי"ל לכלל ופרט
דקאמר בגמרא אחר לו כרעים
כלל אכל אין לפרש שיש בזה ממיני
ארבה או ממיני סלעם וחרגול שאין
שמו חגב ואין להם כרעים ואי לאו
דכתיבנה קרא זהדיא הוה מנכרין
לנו דככלל ארבה וסלעם וחרגול נינהו
דא"כ כי קאמר בגמרא דתנא דבי
ר"י ותנא דבי ר' איבא צינייהו
ראשו ארוך לימא דליכא צינייהו דאין
שמו חגב דלתנא דבי רב שרי ולתנא
דבי ר"י אסור וכן מכרעים קשה
דקאמר בגמרא אחר לו כרעים כלל
ארבה סלעם וחרגול פרט אדרבה
הני פרטי מרצה יותר מן הכלל דכללן
ממעט כל ארבה סלעם וחרגול שאין
להם כרעים ופרטי מרצה וכן האי
גוונא לא אשכחן דעביד כלל ופרט:
אע"פ שאין לו עכשיו ועתיד לגדל
אחר זמן. מדכתיב לא

בתרתי תיבות ש"מ תרי שמות נינהו אלא
מעתה יאת כדר לעומר דפסק להו ספרא
בתרי הכי נמי דתרתני שמי נינהו אמרי
התם בשתי תיבות פסיק להו בשני שימין לא
פסיק להו: אבל אמרו חכמים כל עוף [וכו']:
תניא רבנן גמליאל אומר דורס ואוכל בידוע
שהוא טמא יש לו אצבע יתירה וזפק וקרקבנו
נקלף בידוע שהוא טהור ר"א בר' צדוק אומר
מותרין לו חוט של משיחה אם חולק את
רגליו שתים לכאן ושתיים לכאן טמא שלש
לכאן ואחת לכאן טהור ר"ש בן אלעזר אומר
יכל עוף הקולט מן האויר טמא ציפורתא נמי
מקלט קלטה אמר אביי קולט ואוכל
קאמרי' אחרים אומרים שכן עם טמאים טמא
עם טהורים טהור כמאן בר' אליעזר דתניא
ר"א אומר לא לחנם הלך וזויר אצל עורב
אלא מפני שהוא מינו אפי' תימא רבנן שכן
ונדמה קאמרינן: ובחגבים כל שיש לו כ':
מאי רובו אומר רב יהודה אומר רב רוב ארכו
ואמרי רב רוב הקיפו אומר רב פפא דהלכך
בעינן רוב ארכו ובעינן רוב הקיפו ת"ר דהאין
לו עכשיו ועתיד לגדל לאחר זמן כגון הוחל
מותר ר"א בר' יוסי אומר א"ש לא כרעים
אף על פי שאין לו עכשיו ועתיד לגדל
לאחר זמן מאי זחל אמר אביי אסקרין ת"ר
את הארבה וגו' ארבה זה גובאי סלעם זה
זה גדיאן מה ת"ל למינו למינהו למינהו ד'
פעמים ילהביא ציפורת כרמים ויוחנא
ירושלמית והערצוביא והרובנית דבי ר'
ישמעאל תנא אלו כללי כללות ואלו פרטי
פרטות ארבה זה גובאי למינו להביא

בחרטום בשתי תיבות: בשני שימין. בת מכלן ויענה מכלן: הכי
גרסינן יש לו אצבע יתירה וזפק וקרקבנו נקלף בידוע שהוא טהור.
וארישא סמין דתנא ליה כל עוף הדורס טמא ואם אינו דורס ויש לו
עוד שלשה סימנין דהוה ליה ארבעה בידוע שהוא טהור: אם רגליו.

אצבעותיו: הקולט מן האויר.
שכזכורין לו מאכל קולטו לתוך פיו
ומקצו מן האויר: ליפרסא. מכירין
היו שהיא טהורה וזה שמה: קולט
ואוכל שאינו מניחו לארץ עד שלא
יזלענו: שכן. כמו שזכר: ונדמה.
דומה להם במראיתו: הלכך. הואיל
ואמרין הכי צעין מרזייהו: וזחל
מין חגב בלשון ארמי: איסקרא. ואין
לו קרנוליס צקטנוט וגדלים לאחר
זמן: (א) אשר לא כרעים. כתיב אשר
לו קרי: רשון ניפול גדיאן יוחנא
ירושלמי. כך שמש: נפורס כרמים.
מין ארבה דאין לו גזחת וכן לארבה
דללקמן: יוחנא. מין סלעם דיש לו
גזחת: ערצוביא. מין חרגול דיש לו
זנב ולשנים הראשונים אין זנב: הרובנית.
מין חגב ואינו דומה לאלו במראה:
דבי ר' ישמעאל תנא. הנך למינהו
לאו פרטי נינהו דלאמרת דלא מרבי
אלא מינא דכל חד אלא כללי נינהו
ויש כאן כללי כללות ופרטי פרטות
כלומר כללות הבאין אחר כללות שלא
לזכור ואמו דרשה ופרטין הבאין
שלא לזכור אחר פרטות ולדרשה בוא על
כרחי ולקמן מפרש להו ואילו דסלעם
ומגב הן הפרטות שלא הוזכרו ולמיניהו
הכמוצין עמהם הם הכללי שלא הוזכרו:
ציפורת

(א) [ומספתא פ"ג ה"ז
ע"ש]. (ב) צ"ק כ"ג.
(ג) [ומספתא פ"ג ה"ט].
(ד) [גבי הערוך מ"ין וכתב
המוסף דק מוכח מתרגום
ירושלמי ע"ש בערך מ"ין].
(ה) [צ"ל אחרי ד"ה וזחל].
(ו) ש"ך לתמנאין לעיל טו.
(ז) [צ"ל לא], (ח) [צ"ל
דמרצה]. (ט) ע"ין רש"י,
(י) [צ"ל ופרט וכלל].

תורה אור השלם

1. ויהי בימי אמרפל
מלך שגער אריוך מלך
אלקסר בדרקעמר מלך
עילם וחדל מלך גוים:
2. אף את זה תאכלו
מכל שרץ העוף הוחלף
על ארבע אשר לו
כרעים ממעל לרגליו
לנתר בן על הארץ:
ויקרא יא כא
3. את אלה מהם
תאכלו את הארבה
למינו ואת הוסלקים
למינהו ואת החרגול
למינהו ואת החגב
למינהו: ויקרא יא כב

הגהות מהר"ב
רנשבורג

[א] תוס' ד"ה אלו וכו'.
ולמיניהו דמגב להאריך כל
הסימנין הללו דמפרש
וכו' כ"ל:

מוסף רש"י

לא לחנם הלך וזויר
כו'. ר' אליעזר סבר וזויר
עוף טמא הוא ורבנן פליגי
עליה (ביק בצב).

באלף קדריש ולא מני למימר לא שאין לו כרעים כלל קאמר דלדרכה סלעם ארבה וחרגול יש להם קרנוליס כדקמני זהדיא בהאד השוה
שבהן וכו' וכן אשר (אין לו) חומה דגבי ערי חומה דריש אע"פ שאין לו עכשיו והיתה לו קודם לכן צפ' קמא דמגילה (דף ג:) ולא מני
למימר שאין לו כלל קאמר דבעי חומה מישתעי קרא וכן אשר לא יעדה והפדה ומתרגמין דקיימי ליה פ"י שהיה לו לקיימה וליעדה דמנא
יעדה קודמת ומהאי קרא דרש"י ליה צפ"ק דזכורות (דף ג:) דמנא יעדה קודמת למנא פדייה שנאמר אשר לא יעדה והפדה ואע"ג
דכתיב בצל"ף דרשין כאילו כתיב צו"י כלומר שהיה לו ליעדה ואינו רואה והפדה והיינו טעמא דלמה ליה למכתב אשר לא יעדה פשיטא
דכלל יעדה מישתעי קרא דאם יעדה היתה כריכה גט וגם לא היתה כריכה פדייתא אז שצעת ייעוד פקע שעבוד שפחות מינה וא"ת
צפרק כשם (פסוק לא). דפרץ וכל היכא דכתיב לא בצל"ף ממש הוא והא כתיב בכל כרתם לא צר ומלאך פניו הושיעם ואמאי לא מייתי
מכל הנך קראי ויש לומר דכלל הני איבא הוכחא מגופיה דקרא שרואה לומר אשר לו צו"י אע"ג דכתיב בצל"ף (א) דלדרכה סלעם וחרגול
יש להם קרנוליס וערי חומה צ"ש להם חומה מיירי וגבי יעדה דפרשייתא מדכתיב כלל אכל כרתם לא צר לא מוכח מגופיה דקרא שהקצ"ה
כתיבו מיער כרתם של ישראל אלא מקרא אחר י' דכתיב עמו אנכי בצרה וא"ת והיכי דרשין הכא וגבי ערי חומה מדכתיב לא בצל"ף דבעי
למימר קרא אע"פ שאין לו עכשיו והא מסקינן צפרק כשם (א) (א) דאל"ף משמע הכי והכי הן או לאו ויש לומר דמ"מ דרשין מדשני
למכתב בצל"ף יותר מכל אותם לו שרצין לומר הן שכתובין צו"י ש"מ לדרשה ולא צר נמי דרשין במדרש דכתיב בצל"ף דכל צרה שאינה
לישראל מאומות אינה צרה: **אע"פ בצ"י בצל"ף ופרטי פרטות.** כדרשין בסמוך דאשר לו כרעים כלל ארבה סלעם וחרגול פרט למינהו
חור וכלל ולא דוקא נקט תנא דבי ר' ישמעאל סלעם לכלל ופרט וכלל דסלעם קרא יתירא למישרי ראשו ארוך דמסקינן בסמוך ולמיניהו
דסלעם מפרש הריצ"ס דאיצטריך דאי לא כתיב למינהו הוה אמינא דוקא במין סלעם שרי ראשו ארוך אכל בשאר לא להכי כתיב למינהו
לרצויו בכולהו אי"ן הוה אמינא דסלעם אחא לאסור מינו קמ"ל ולא קאמר כללי כללות למימר דכל אלו רצוין לדונם בכלל ופרט וכלל אלא ה"ק
אלו כללות הבאין אחר כללות ופרטות הבאין אחר פרטות וצריך לדרושם כולם כפי הראוי וארבה וחרגול בלדא הם דבאין בכלל ופרט'
דכמוכח בשעתא וסלעם למישרי ראשו ארוך דמסקינן וחסד להאריך ששמו חגב ולמיניהו דחגב להאריך א' דמפרש כהדיא בצרייתא וליהיה
דסלעם דמפרש ליה מסבא דנפשיה דפרשייתא וא"ת למה הוצרך למינהו בכל אחד בצרעה וסלעם וחרגול לכמוצ למיניהו ויהיה די
בכל אחד לשלשן בסוף ויש לומר משום דארבה וחרגול הם הם לצדס שצאין בכלל ופרט וכלל דפרשייתא ורצוין היו ליכתב זה אכל זה והפסיק
בסלעם וכתבו בצמנע בין ארבה וחרגול לשום דרשה דלא על חנם הוא שכתבו שלא במקומו וכיון שהוצרך לכותבו בצמנע בשביל שום דרשה
שז אינו יכול לכתוב למיניהו לבסוף כי זה לא יתכן שלמיניהו יהיה עומד על ארבה וחרגול להיות לכן כלל אחרון בפני עצמם ועל סלעם לא
יהא עומד לכלל אלא לדרשה אחרת כמו שאנו דורשים עכשיו למיניהו דסלעם ולפי שיש לארבה וחרגול לכל אחד בכלל בפני עצמו ואין שניהם
נידונים יחד צדין אחד של כלל פרט וכלל אלא בשנים שכל אחד ואחד נידון לבדו בכלל ופרט צריך לעשות צדין א' משניהם מארבה וחרגול וללמד
משניהם בהאד השוה בשניהם ומה שאומר הרי אמה דן צדין א' משלשן או לפי שלא פירש עדיין דסלעם קרא יתירא הוא והכי פירושא דבצרייתא
לפי המסקנא הרי אמה דן צדין א' משלשן בהאד השוה והואיל וכן הוא לא מנריך רק ארבעה סימנין דבי מעיינת ביה שפיר בארבה וחרגול סגי
לעשות צדין א' משניהם ואייתר ליה סלעם לרצויו ראשו ארוך והא דמרצין ראשו ארוך ולא אמרינן דמרצין ואע"ג דלית ליה חד מהנך ד' סימנין
ואין